

N:o 7.

Ank. till Riksd. Kansli d. 29 Febr. 1868, kl. 12 midd.

Betänkande, angående villkoren för bränvins tillverkning.

Med stöd af 40 § Riksdags-ordningen hafva till Bevillnings-Utskottets behandling blifvit öfverlemnade de inom Kamrarne väckta motioner om ändring i Kongl. Förordningen angående villkoren för bränvins tillverkning den 17 Maj 1867; och får Utskottet, efter företagen pröfning af dessa motioner, till Riksdagen afgifva Betänkande i ämnet.

Utskottet anser sig dervid först böra till besvarande upptaga den motion (N:o 180), hvilken Herr *C. J. Kjellman*, under åberopande hufvudsakligen af den för näringarne i allmänhet antagna grundsats af största möjliga frihet i deras utöfning samt af den fördel, hvilken, enligt motionärens förmenande, skulle beredas den mindre jordbrukaren genom tillämpning af denna grundsats jemväl i afseende på bränvinstillverkningen, framställt derom, att "hvarje väl-frejdad Svensk medborgare måtte tillerkännas rättighet att tillverka bränvin utan afgift, utan kontroll och med hvad slags redskap som helst", samt att "den inkomst, bränvinstillverkningen nu medför, må hädanefter beräknas och påföras efter 2:dra och 3:dje artikeln i gällande Bevillnings-förordning".

Enär ifrågavarande förslag innebär upphäfvande till alla delar af de grunder, hvarpå den lagstiftning, rörande villkoren för bränvins tillverkning, som år 1855 trädde i verksamhet, är byggd, och hvilka visat sig i allmänhet vara rigtiga och ändamålsenliga, hemställer Utskottet,

att Herr Kjellmans omförmälda motion må lemnas utan afseende.

Vid redogörelse för de öfriga motionerna, hvilka endast åsyfta ändring i vissa delar af bränvinstillverknings-förordningen, har Utskottet funnit lämpligast att iakttaga den ordning, hvartill författningens paragrafföljd föranleder, och öfvergår således till

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 5 Saml. 1 Afd. 5 Häft.

§ 4.

Enligt denna § är den högsta tillverkning på dygn, för hvilken anmälan får ske, bestämd till 1,000 kannor och den minsta till 300 kannor bränvin af 50 procents styrka vid + 15° å Celsii thermometer, allt i medeltal under termin räknadt.

Uti detta stadgande hafva inom Andra kammaren Herrar *Johan Olsson* (motionen N:o 146) och *Johannes Andersson* (motionen N:o 149) yrkat sådan ändring, att det minsta tillverkningsbelopp på dygn, för hvilket anmälan skulle få ske, måtte nedsättas till 100 kannor.

Nu, liksom vid föregående riksdagar, då förslag om dylik nedsättning blifvit väckta, har såsom hufvudsakligt skäl därför anförts de fördelar, som skulle tillskyndas mindre jordbrukare derigenom, att dem sålunda bereddes tillfälle att medelst bränvinstillverkning tillgodogöra sina egendomars produkter.

I denna fråga om minsta tillverkningsbeloppets nedsättande från 300 till 100 kannor yttrade sista Riksdagens Bevillnings-Utskott, — till stöd för afstyrkande af det då väckta förslaget, att föreskriften om 300 kannor, såsom den minsta tillverkning på dygn, för hvilken anmälan skulle få ske, syntes stödd på grunder, som icke utan stor fara för lagstiftningens förnämsta ändamål kunde rubbas, — att redan vid den riksdag, som fastställde grunderna för nu gällande bränvinslagstiftning, den åsigt uttalades, att en orsak till den öfverdrifna bränvinsförbrukningen vore varaus åtkomlighet, hvilken åter bereddes derigenom, att den öfverallt i landet vid små och spridda brännerier tillverkades; att man äfven vid sistnämnda riksdag utgick från den grundsats, att bränvinstillverkningen småningom och med den varsamhet, bestående förhållanden kräfde, borde samlas på få och stora fabriker, och att man sedermera städse sökt att i fullständigare grad tillämpa denna grundsats; att en nedsättning i det stadgade minimibeloppet skulle bidra till små bränneriers återutspridande öfver landet och sålunda utgöra en vådlig återgång från ett system, som redan utöfvat en särdeles lycklig verkan på nationens tillstånd i både moraliskt och fysiskt afseende; att inför en dylik betänklighet hvarje enskild närings fordran på tillgodoseende genom bränvinstillverkningens vidsträcktare frihet uti det ifrågavarande hänseendet måste gifva vika, och att hvad särskildt angick de åberopade fördelarne deraf för de mindre jordbrukarne, deras intresse syntes Utskottet tillräckligt bevakadt genom den medgifna och ganska allmänt begagnade rättigheten att bilda bolag för bedrivande af bränvinstillverkning.

På samma skäl och då dessutom nedsättning af det stadgade minimibeloppet borde föranleda en af motionärerne, såsom det vill synas, icke önskad utsträckt frihet äfven i afseende på den nu begränsade högsta tillverkningen,

får Utskottet, i öfverensstämmelse med förra Riksdagens uttrade åsigt i ämnet, hemställa,

att hvad i förevarande motioner blifvit yrkadt, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

§ 17.

I ändamål att göra bränvinstillverkningen mindre vinstgifvande och motverka de för lifsuppehållet erforderliga jordbruksprodukternas förvandlande i bränvin, har Herr *Axel Reutercrona* uti en inom Andra Kammarerna väckt motion (N:o 44) föreslagit, att den enligt förestående § nu utgående afgift för bränvinstillverkning måtte höjas från sjuttio (70) till nittio (90) öre för hvarje kanna; men då det synes Utskottet angeläget att undvika hvarje ökad beskattning, som icke finnes vara af behofvet påkallad, samt uti Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof framställning icke heller blifvit gjord om förhöjning af nu ifrågavarande afgift, får Utskottet, som ej till någon del kan understödja den väckta motionen, hemställa, att den föreslagna förhöjningen i afgiften för bränvins tillverkning icke må af Riksdagen bifallas.

§ 28.

Inom Andra Kammarerna hafva Herrar *Johannes Andersson* (motionen N:o 184) och *J. E. Fredriksson* (motionen N:o 238), under åberopande af nödvändigheten att för Statsverket göra de besparingar, som utan skada för det allmänna kunna åstadkommas, och enär tillsynen öfver bränvinstillverkningen, hvad beträffar öfverkontrollörerna, tillskyndade Staten stora kostnader, utau att, enligt motionärernas förmenande, medföra något egentligt gagn yrkat, att öfverkontrollörsbefattningarna måtte indragas.

I anledning af berörda motioner får Utskottet till en början erinra, att enligt Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse den 21 December 1865 öfverkontrollörerna, hvilka dittills af Kongl. Maj:t antagits för visst distrikt, nu mera förordnas utan bestämdt tjenstgöringsområde och utan förpligtelse att tjenstgöra, förrän de dertill af Chefen för Kongl. Maj:ts Civil-departement erhålla kallelse, samt att desse på viss tid antagne tjenstemän, enligt 68 § i Kongl. Ordningsstadgan för bränvinsbrännerierna den 23 November 1860, sådan nämnda § lyder i Kongl. Kungörelsen den 20 Augusti 1867, åtnjuta för tiden innan de inkallas i tjenstgöring och såsom godtgörelse för skyldigheten att dertill hålla sig beredde 3 R:dr om dagen samt under tjenstgöringstiden arfvode med 8 R:dr om dagen, hvarjenite dem tillkommer resekostnads- och traktamentsersättning efter femte klassen af gällande Resereglemente, eller för resa med skjuts 2 R:dr 50 öre milen samt 7 R:dr i dagtraktamente.

Nyss omförmälda förändring i den dittills följda ordningen vid tillsättande af öfverkontrollörer för tillsyn å bränvinstillverkningen afsåg att för framtiden undvika den kostnad, som stundom för Statsverket uppkommit derigenom, att öfverkontrollör, som för visst distrikt blifvit förordnad med afseende å ett derinom anmaldt större antal brännerier, sedermera till följd af anmälningars återkallande hade kommit att utöfva tillsyn öfver ett så ringa antal brännerier, att kontrollen, derest vane och pålitlige kontrollörer vid dem varit tillsatte, skulle kunnat utan öfverkontrollör försiggå.

Enligt hvad Utskottet inhemtat har också efter den vidtagna förändringen sammanlagda beloppet af öfverkontrollörernes arfvoden samt rese- och traktamentsersättningar, hvilket belopp år 1865 utgjorde 48,117 Riksdaler, för år 1866, det sista, för hvilket detta belopp är till siffran känt, nedgått till 36,150 Riksdaler.

Med afseende å den betydande inkomst, som genom afgiften för bränvinsbränning inflyter till Statsverket, och å angelägenheten deraf att de angående denna tillverkning gifna särskilda stadganden varda iakttagna, kan en noggrann kontroll härå icke undvaras; och handhafvandet af sådan kontroll synes nu vara väsendtligen betryggadt genom anställande af öfverkontrollörer, som, hvar inom sitt distrikt, vid besök uti de anmälda brännerierna vaka öfver tillverkningsföreskrifternas efterlefnad, tillse att brännerierna äro lagligen inrättade och att underlydande kontrollörer tillbörligen fullgöra sina åligganden, gifva desse kontrollörer nödig undervisning i alla de stycken, som för kontrollens rätta handhafvande äro af vigt att känna, samt vidtaga åtgärder för att befunna felaktigheter blifva rättade och öfverträdelser lagligen beifrade. Erfarenheten har ock ådagalagt, att det i allmänhet skulle vara förenadt med stor våda att lemna den särskilde brännerikontrollören utan den uppsigt, som nu af öfverkontrollör utöfvas, helst svårighet ofta måste uppstå att för de tillfälliga kontrollörsbefattningarne alltid erhålla fullt pålitlige och skicklige personer, isynnerhet då ett större antal kontrollörer, i vissa län ända till 60 eller 80, måste samtidigt anställas. Utskottet är således af den åsigt, att den besparing för Statsverket, hvilken motionärerne sökt vinna förmedelst föreslagen indragning af öfverkontrollörsbefattningarne, ingalunda skulle kunna uppväga det derigenom uppkommande äfventyr, att stadgandena rörande bränvinstillverkning till större eller mindre del åsidosattes.

Men en besparing i utgifterna för omförmälda kontroll synes dock, om än icke i den utaf motionärerne föreslagna utsträckning, kunna på annat sätt åstadkommas. Det har nemligen förefallit Utskottet, som borde någon svårighet icke uppstå att finna lämplige personer hugade att på kallelse inträda i tjänstgöring såsom öfverkontrollörer, äfven om de icke erhöilo särskild godtgörelse, eller expektans-arfvode, för tiden, hvarunder de, efter att hafva blifvit för

viss tid till öfverkontrollörer förordnade, afbida sådan kallelse, äfvensom Utskottet anser, att det dagarfvode, som i tjenstgöring inkallad öfverkontrollör för närvarande åtnjuter med 8 Riksdaler, skäligen skulle, i betraktande deraf, att öfverkontrollör, som under tjenstgöringstiden merändels befinner sig på resor, då åtnjuter särskild traktamentsersättning af 7 Riksdaler om dagen, kunna till 5 Riksdaler nedsättas.

Utskottet får alltså hemställa,

att ifrågavarande motioner, såvidt de afse, att öfverkontrollörer för tillsynen å bränvinstillverkningen icke vidare måtte förordnas, ej må vinna Riksdagens bifall;

men att deremot

Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om sådan ändring i gällande Ordningsstadga för bränvinsbrännerierna, hvarigenom särskild godtgörelse till öfverkontrollör för skyldigheten att hålla sig beredd att vid kallelse inträda i tjenstgöring icke vidare kommer att utgå, samt dagarfvodet för öfverkontrollör, som till tjenstgöring inkallats, varder till fem Riksdaler nedsatt.

Stockholm den 27 Februari 1868.

På Utskottets vägnar:

Alb. Ehrensvärd.

Reservationer:

1:o. af Herr *A. G:son Bennich*: "vid § 4, hvars bestämmelser af begränsadt maximum och till 300 kannor inskränkt minimum för tillverkning af bränvin reservanten ansett böra förändras i enlighet med Bevillnings-Utskottets vid sistlidne riksdag i Betänkande N:o 16 framställda förslag och hvad Herr Bennich i då afgifven reservation hemställt.

Vid § 28, i fråga om Öfverkontrollörs dagarfvode, hvilket reservanten ansett böra förblifva oförändradt."

I sednare punkten instämma Herr Grefve *Alb. Ehrensvärd*, Herr *Magnus Hallenborg* och Herr *P. Murén*.

2:o. af Herr *Per Nilsson* från Christianstads län: "Emot Utskottets afgifna Betänkande angående villkoren för bränvins tillverkning, får jag, i hvad det afser § 4, reservera mig.

Oaktadt vid denna, liksom vid flera föregående riksdagar, motioner blifvit väckta derom, att minsta bränvinstillverkning på dygn måtte nedsättas till 100 kannor, har likväl Utskottets pluralitet bibehållit det höga minimibeloppet af 300 kannor. Så länge detta stadgande kvarstår, anser jag det vara rent af omöjligt för den mindre jordbrukaren att med fördel sysselsätta sig med bränvinsbränning; och han går således miste om alla de förmåner, som skulle beredas honom, derest minimibeloppet nedsattes till 100 kannor. Genom en sådan förändring blefve nemligen, bland annat, jordbrukaren satt i tillfälle att sjelf förädla sina produkter och framför allt att till sin ladugårds förbättring och utvidgning kunna använda "affallet", hvilket nu mera såväl de skickligaste kemister som vetenskapligt bildade landtbrukare förklarar vara ett af de förnämsta foder och boskapsgödningsämnen.

I Utskottets Betänkande heter det visserligen, att de mindre jordbrukarnes intresse är tillräckligt bevakadt genom den medgifna rättigheten att bilda bolag för bedrifvande af bränvinstillverkning; men den, som något så när känner förhållandena på landsbygden, vet också hvilka olägenheter bildandet af bolag medför, synnerligast i de landsorter, som äro glest befolkade och der kommunikationerna ofta äro ytterst svåra. Dessutom bör det icke lemnas oanmärkt, att vid ingående i bolag den mindre jordbrukaren inledes i spekulationer och penningtransaktioner, hvilka, särdeles under ogynsamma konjunkturer, kunna blifva för honom i hög grad vådliga.

Att en nedsättning af minimibeloppet till 100 kannor skulle återinföra den öfverklagade s. k. husbehofsbränningen och dess följder, kan väl icke af någon. som har den ringaste insigt i nuvarande bränvinsförfattning, befaras. Den högt uppdrifna skatten och den noggranna kontrollen göra ett dylikt tillbakagående otänkbart.

Jag anser det sålunda vara både för Staten och den enskilde gagneligt samt med rättvisa och billighet öfverensstämmande, om minsta tillverkning på dygn nedsättes till 100 kannor. Då lagstiftningen söker att underlätta och frigöra alla öfriga näringar, synes det vara hårdt och inkonseqvent att alltjämt förtrycka och lägga band på bränvinsfabrikationen, som visat sig vara för jordbruket nyttig och för Statsverket inbringande.

Jag får alltså vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta att minsta tillverkning på dygu bestämmes till 100 kannor bränvin af 50 procents styrka vid + 15° Celsii thermometer“.